

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 70/2019-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. februára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátom Mgr. Pavlom Kissom ml., Štúrova 10/20, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1, čl. 9 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP 165/2018 z 31. októbra 2018, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2019 doručená sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej aj „otec maloletého“ alebo „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Pavlom Kissom ml., Štúrova 10/20, Košice, ktorou namieta porušenie svojich

základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 CoP 165/2018 z 31. októbra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ] sa narodil v Londýne matke [REDAKOVANÉ], občianke Slovenskej republiky, a otcovi (sťažovateľ), občanovi Bangladéšskej republiky, syn [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“). Maloletý žil na území Veľkej Británie po dobu 7 mesiacov od svojho narodenia, avšak v spoločnej domácnosti so sťažovateľom len tri mesiace po svojom narodení. Následne sa matka s maloletým presťahovala do iného mesta na území Veľkej Británie. S matkou pricestoval na územie Slovenskej republiky 12. februára 2015, odkedy je na základe jej prania v osobnej starostlivosti príbuznej maloletého [REDAKOVANÉ] (teta matky, pozn.).

Sťažovateľ podal Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) 2. mája 2016 návrh na nariadenie návratu do krajiny obvyklého pobytu, tvrdiac, že na premiestnenie dieťaťa nedal súhlas a príbuzní matky ho neoprávnene zadržávajú na území Slovenskej republiky.

Zo sťažnosti tiež vyplýva, že Okresný súd Košice II vedie pod sp. zn. 14 P 21/2016 na návrh navrhovateľky [REDAKOVANÉ] konanie o zverenie maloletého do jej náhradnej rodičovskej starostlivosti, ktoré je z dôvodu rozhodovania o návrate maloletého prerušené.

Matka maloletého sa vrátila na územie Veľkej Británie (pred druhým pôrodom) 1. augusta 2015. Po narodení dcéry [REDAKOVANÉ] žila v spoločnej domácnosti so sťažovateľom po dobu mesiac a pol, a potom sa aj s maloletou [REDAKOVANÉ] presťahovala k svojim príbuzným do mesta [REDAKOVANÉ] vo Veľkej Británii (na určitý čas sa aj s maloletou presťahovala na územie Slovenskej republiky k maloletému [REDAKOVANÉ] ale vrátila sa späť do Veľkej Británie, pozn.), kde sa zdržiava dosiaľ. Výživné v sume 50 € platil sťažovateľ podľa (jeho)

tvrdenia do apríla 2016, keď prestal platiť, pretože mu nie je umožnené stýkať sa s maloletým [REDACTED]

Podľa vyjadrenia sťažovateľa v konaní má povolenie na pobyt cudzinca na území Veľkej Británie platné do roku 2019 a očakáva, že po splnení podmienok mu bude udelené povolenie na pobyt na dobu neurčitú. Podmienky pre získanie štátneho občianstva však nespĺňa.

Okresný súd uznesením sp. zn. 18 P 187/2016 zo 6. februára 2017 návrh sťažovateľa na návrat maloletého [REDACTED] do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska zamietol po vykonaní dokazovania k sociálnym pomerom všetkých zúčastnených osôb a prihliadajúc pritom na zhodné odporúčania sociálnej pracovníčky prešetrujúcej situáciu vo Veľkej Británii na strane sťažovateľa, kolízneho opatrovníka na území Slovenskej republiky a do konania vstúpivšieho okresného prokurátora, ktorí rovnako odporúčali zachovanie terajšieho stabilného prostredia pre dieťa u [REDACTED] ako jeho najlepši záujem. V odôvodnení uznesenia sa v podstatnom uvádza:

„Navrhovateľ v tomto konaní nepodal svoj návrh v lehote do jedného roka po premiestnení maloletého [REDACTED] na Slovensko. Maloletého [REDACTED] súd nemohol vypočúť vzhľadom na jeho útlý vek.

Pre rozhodovanie súdu je podstatné posúdenie, kde bol obvyklý pobyt maloletého v čase jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Pojem obvyklý pobyt ani Dohovor, ani Nariadenie nedefinuje. Na základe doterajšej európskej judikatúry je však zrejmé, že tento pojem treba vykladať tak, že mu zodpovedá miesto, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte. Je na vnútroštátnom súde, aby určil, kde má dieťa obvyklý pobyt, majúc na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu.

Súd na základe vyhodnotenia vykonaných dôkazov ...dospel k tomu záveru, že maloletý [REDACTED] žil na území Veľkej Británie iba 7 mesiacov, v takom útlom veku, že bol

úplne závislý od svojich rodičov a nemal mimo nich vybudované žiadne sociálne väzby. Je však nesporné, že maloletý aj v tomto útlom veku sa zúčastňoval zdravotného poistenia na území Veľkej Británie. Teda v čase, kedy bol matkou premiestnený na Slovensko, jeho obvyklý pobyt vo Veľkej Británii mohol súd vyvodiť iba zo zhodnej vôle rodičov žiť a vychovávať svoje deti na území Veľkej Británie, ktorá vôľa sa na strane matky zmenila premiestnením maloletého na Slovensko a jeho ponechaním v osobnej starostlivosti [REDACTED]. S prihliadnutím na tieto špecifické okolnosti prípadu súd dospel k tomu záveru, že u mal. [REDACTED] obvyklý pobyt vznikol na území Slovenska...

Na základe uvedeného skutočného stavu súd mal za to, že v tomto konaní nie je možné vyhovieť návrhu otca na navrátenie maloletého do Veľkej Británie. Súd dospel jednak k tomu záveru, že by sa jednalo o narušenie stability výchovného prostredia maloletého, ktorý žije na Slovensku vo faktickej starostlivosti odporkyne od 14. 2. 2015, teda už dva roky, na Slovensko bol premiestnený v útlom veku 7 mesiacov a teda celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, tu začal chodiť ako batola, tu sa naučil rozprávať, rozvíjať svoj detský svet. Preto podľa zváženia súdu nezodpovedá záujmu maloletého, aby po tak dlhom čase svojho života na Slovensku bol navrátený do Veľkej Británie, do neistých pomerov u svojho otca, resp. u svojej matky. Súd síce uznáva, že deti by mali byť vychovávané svojimi rodičmi a spolu so súrodencami, ale s prihliadnutím na špecifické okolnosti tohto prípadu je súd toho názoru, že stabilné, spokojné a podnecujúce prostredie, ktoré dokáže maloletému zabezpečiť odporkyňa má prednosť pred posudzovaním ďalších kritérií záujmu maloletého dieťaťa. Maloletý sa plne aklimatizoval a adaptoval na podmienky na Slovensku. Ovláda iba rómsky jazyk a učí sa po slovensky. Angličtinu neovláda vôbec. Na Slovensko sa dostal v útlom veku a od toho času ho vychovávala odporkyňa, resp. v určitom krátkom období aj jeho matka. Z uvedeného je zrejmé, že maloletý je emočne úplne naviazaný na odporkyňu, a preto jeho premiestnenie do Veľkej Británie by mu spôsobilo nenapraviteľnú psychickú traumu, ťažké emočné poškodenie a mohlo by ho dostať do neznesiteľnej situácie tak, ako to upravuje čl. 13 písm. b) Dohovoru. Navyiac súčasné životné podmienky tak na strane otca, ako aj na strane matky nezaručujú, že by sa maloletému dostala taká výchova a starostlivosť, akú má v súčasnosti zabezpečenú u odporkyni na Slovensku. Pre rozhodnutie súdu boli významné aj tie závery a odporúčania, ktoré vyjadrila pre potreby súdu sociálna pracovníčka

sociálneho úradu v Anglicku, ktorá neodporúčala opätovné premiestnenie maloletých detí do Anglicka vzhľadom na svoje zistenia pri šetrení pomerov na strane otca mal. detí. Považovala za pozitívne stabilizáciu výchovného prostredia mal. detí u odporkyni [REDAKOVANÉ], kde majú zrejme deti zabezpečené všetko, čo potrebujú.

Pokiaľ súd vyhodnotil vykonané dokazovanie z hľadiska záujmu dieťaťa, dospel k tomu záveru, že je jednoznačné, že záujem maloletého [REDAKOVANÉ] zodpovedá jeho zotrvaniu na území Slovenska... Kolízny opatrovník opakovane prešetroval pomery, v ktorých maloletý žije a vyrastá, nezistil žiadne nedostatky v starostlivosti o maloletého a preto súd nemal žiadne pochybnosti o tom, že dieťa je v starostlivosti odporkyne spokojné a šťastné.“.

Proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 18 P 187/2016 zo 6. februára 2017 sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 tak, že odvolaním napadnuté uznesenie prvostupňového súdu potvrdil, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia predovšetkým uviedol:

„Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie správne konštatoval, že premiestnenie maloletého dieťaťa na územie Slovenskej republiky bolo neoprávnené a bolo porušením opatrovníckeho práva otca. Vzhľadom na uvedené ani nebolo potrebné osobitne dokazovať obvyklý pobyt maloletého dieťaťa pred jeho neoprávneným premiestnením, v konečnom dôsledku táto skutočnosť medzi účastníkmi konania ani sporná nebola.

Ďalšou podstatnou skutočnosťou, ktorou je potrebné sa zaoberať v rámci rozhodovania o návrate maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je, či neexistujú skutočnosti, pre ktoré nemusí justičný orgán dožiadaného štátu nariadiť návrat dieťaťa. Dohovor v čl. 12 rozlišuje dve situácie vyplývajúce z vety prvej a vety druhej tohto článku, a to situáciu, kedy v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, kedy príslušný orgán nariadi návrat dieťaťa okamžite, ibaže by boli splnené podmienky pre nenavrátanie dieťaťa vyplývajúce z čl. 13. príp. čl. 20 Dohovoru a druhá situácia, ak sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka, kedy súd nariadi návrat dieťaťa, avšak okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím... Lehota jedného roka na podanie návrhu nie je

v žiadnom prípade prekluzívna, avšak ovplyvňuje rozsah dokazovania vo vzťahu k splneniu podmienok na navrátenie maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. V tejto súvislosti je ďalej potrebné poukázať na čl. 10 písm. b) pod bodom i) Nariadenia, ktorý rieši právomoc súdu členského štátu vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu v prípadoch únosu dieťaťa, ktorý ustanovuje, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojim neoprávneným premiestnením alebo zadržaním si zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a dieťa malo pobyt v tomto inom Členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo dozvedela, alebo mohla dozvedieť, o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa zžilo s novým prostredím a je splnená najmenej jedna z podmienok, v tomto prípade, že do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o vrátenie dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržované. Z uvedeného ustanovenia teda nepochybne vyplýva, že právomoc súdu členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením v prípade nepodania žiadosti o návrat dieťaťa v lehote jedného roka, odkedy sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa a dieťa v tomto inom členskom štáte malo pobyt najmenej jeden rok a s týmto novým prostredím sa dieťa zžilo, zaniká a ďalej je daná právomoc konať vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu súdu toho členského štátu, kde sa dieťa zdržiava. V tomto prejednávanom prípade bolo nepochybne preukázané a v konečnom dôsledku to nenamieta ani navrhovateľ, že návrh na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu nepodal v lehote jedného roka. Vzhľadom na znenie čl. 12 Dohovoru v spojení s čl. 10 Nariadenia preto nie je možné považovať postup súdu prvého stupňa za striktné formálny, nerešpektujúci účel Dohovoru a Nariadenia. Dohovor i Nariadenie totiž zvyrazňujú pri ich aplikácii nie záujmy rodičov, ale najlepší záujem maloletého dieťaťa.

Súd prvej inštancie sa takto správne zaoberal prioritne skutočnosťou, či sa dieťa začlenilo do terajšieho sociálneho prostredia, a teda či sa s novým prostredím zžilo. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k odôvodnenému záveru, že maloletý sa zžil s novým prostredím, keďže je na Slovensku od 12. 2. 2015 hovorí plynule po

slovensky, čo vplynulo zo správy kolízneho opatrovníka o prešetrení rodinných pomerov. V dôsledku týchto skutočností je teda bazálnou osobou, s ktorou dieťa spája svoj život a existenciu nepochybne teta, ktorá vytvára dieťaťu rodinné zázemie a uspokojuje jeho hmotné, ako aj emocionálne potreby. Spokojnosť dieťaťa s terajším prostredím vplynula aj zo správy kolízneho opatrovníka, ktorej spochybňovanie navrhovateľom v odvolaní sa javí ako účelová obrana, keďže zistenia neboli v súlade s jeho predstavami. ... Pokiaľ ide o hodnovernosť dôkazu, odvolací súd konštatuje, že správa bola vypracovaná na veci nezaujatou osobou, ktorá sprostredkovala svoje zistenia a dojmy z pozorovania dieťaťa v terajšom prostredí, k väzbám na terajšie prostredie, ako aj osoby v jeho blízkosti. Navrhovateľ v konaní na súde prvej inštancie ani v odvolacom konaní neuviedol žiadnu konkrétnu skutočnosť, ktorá by spochybňovala záver súdu o začlenení sa dieťaťa do terajšieho prostredia, a teda jeho zžitím s terajším prostredím a pokiaľ poukazuje v doplnení odvolania na novú správu o šetrení pomerov, táto sa týka vzťahu otca s mal. [REDAKČIA] a nie [REDAKČIA]. Z vyššie uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie, že v dôsledku toho, že sa dieťa zžilo s novým prostredím a návrh na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu pred jeho neoprávneným premiestnením nebol podaný v lehote jedného roka, obvyklým pobytom dieťaťa sa stala Slovenská republika, pod jurisdikciu ktorej patrí i prípadné konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa v súlade s čl. 10 písm. b) po i) Nariadenia.

Odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie, že okamžitý návrat mal. [REDAKČIA] do krajiny obvyklého pobytu nie je v súlade s jeho najlepším záujmom, pretože existuje hrozba nebezpečenstva vzniku duševnej ujmy, ale aj inej neznesiteľnej situácie s poukazom na skutočnosť, že maloletý od svojich siedmich mesiacov, teda celý svoj život je vo faktickej starostlivosti odporkyne. t. j. od 12. 2. 2015, t. j. už dva roky a celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, kde začal chodiť, učiť sa rozprávať, preto po tak dlhom čase, ak by bol vrátený do Veľkej Británie do neistých pomerov, pretože by sa vrátil do situácie, že otec nie je schopný pre svoje pracovné zaneprázdnenie zabezpečiť mu celodennú starostlivosť, matka maloletého má zrejme psychické problémy a v konaní nepreukázala, že by starostlivosť o maloletého zabezpečiť vedela a ani nežiadala, aby mal. [REDAKČIA] sa vrátil na územie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného írsku a návratom by sa mohla narušiť stabilita výchovného prostredia maloletého. Maloletý

sa aklimatizoval a adaptoval na podmienky na Slovensku, ovláda iba rómsky jazyk a učí sa po slovensky a angličtinu neovláda vôbec. Maloletý ■■■ je emočne naviazaný na odporkyňu, preto premiestnenie do Veľkej Británie by mu spôsobilo nenapraviteľnú psychickú ujmu, ťažké emočné poškodenie a mohlo by ho dostať do neznesiteľnej situácie v zmysle čl. 13 písm. b/ Dohovoru. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštalácie, že súčasné životné podmienky na strane otca aj matky nezaručujú, že by sa maloletému dostala taká výchova a starostlivosť, ktorú má v súčasnosti u odporkyňi a pre rozhodnutie súdu boli významné aj tie závery a odporúčania, ktoré vyjadrila pre potreby súdu sociálna pracovníčka sociálneho úradu v Anglicku, ktorá neodporúčala opätovné premiestnenie maloletého do Anglicka vzhľadom na svoje zistenia pri šetrení pomerov na strane otca a považovala za pozitívnu stabilizáciu výchovného prostredia maloletého u odporkyne, kde má zabezpečené všetko, čo potrebuje. ...preto odvolací súd uznesenie súdu prvej inštalácie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil a podľa ods. 2 tohto ustanovenia sa stotožnil s jeho odôvodnením.“

Proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 7 CoP 161/2017 z 30. augusta 2017 sťažovateľ podal sťažnosť ústavnému súdu, ktorý o nej rozhodol nálezom sp. zn. III. ÚS 132/2018 zo 17. júla 2018 tak, že vyslovil, že sťažnosťou napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 a 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. dohovoru, pričom zároveň toto rozhodnutie zrušil z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení tohto nálezu ústavný súd uviedol:

„Ústavný súd nie je súdom skutkovým a vzhľadom na okolnosti prípadu sťažovateľa, ale hlavne s ohľadom na skutočnosť, že maloletý ■■■ sa na území Slovenska nachádza už viac ako tri roky, nechce v tejto veci prejedukovať rozhodnutie krajského súdu. Krajský súd, ktorému vracia vec na ďalšie konanie, sa však bude musieť vo svojom rozhodnutí vysporiadať s odôvodnenou námietkou sťažovateľa, že na základe napadnutého rozhodnutia maloletý ■■■ zostáva v starostlivosti príbuznej z matkinej strany, ktorá nemá na rozdiel od rodičov maloletého ■■■ k dieťaťu žiadne opatrovnícke práva, a teda či je jeho ponechanie na Slovensku bez prítomnosti ktoréhokolvek z rodičov a súrodencov v jeho najlepšom záujme. Zároveň sa má krajský súd vysporiadať s predloženou správou

sociálneho úradu vo Veľkej Británii zo 4. apríla 2017, a to najmä vo vzťahu k tvrdenej neschopnosti otca, t. j. sťažovateľa, poskytnúť svojmu synovi vo Veľkej Británii náležitú starostlivosť a aplikácii výnimky podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Pri posudzovaní týchto okolností pritom musí v zmysle judikatúry ESĽP citovanej aj v tomto náleze ústavného súdu prihliadať na najlepší záujem dieťaťa a interpretovať jednotlivé ustanovenia Haagskeho dohovoru nielen prísne gramaticky, ale najmä v zhode s dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa.“

Po vrátení veci krajský súd vec opätovne preskúmal a vydal uznesenie napadnuté (aktuálnou) sťažnosťou sťažovateľa v tomto konaní pred ústavným súdom, ktorým opätovne potvrdil uznesenie okresného súdu sp. zn. 18 P 187/2016 zo 6. februára 2017 o nenariadení návratu maloletého, pričom doplnil dôvody svojho rozhodnutia (predovšetkým) v časti týkajúcej sa odôvodnenia najlepšieho záujmu maloletého.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta najmä to, že krajský súd v napadnutom uznesení nerešpektoval právny názor vyslovený v zrušujúcom náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 132/2018 zo 17. júla 2018, pričom v tejto súvislosti argumentuje takto:

«Uznesením súdu prvej inštancie, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa, v spojení s potvrdzujúcim uznesením odvolacieho súdu, ktorý opätovne potvrdil uznesenie okresného súdu po vrátení veci Ústavným súdom SR došlo a naďalej dochádza k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Skutkové a právne závery súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu, ktoré boli podkladom pre uvedené výroky, sú zjavne arbitrárne, nezohľadňujú konkrétne okolnosti daného prípadu, prístup k výkladu jednotlivých použitých ustanovení zákona a dohovorov bol príliš formálny a zároveň mal za následok porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa.

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd sa výrazne odklonil od argumentácie Ústavného súdu SR v náleze zo dňa 17. 07. 2018, č. k. III. ÚS 132/2018 (ďalej len „Nález“) pri výklade jednotlivých inštitútov Haagskeho dohovoru, ako aj pri interpretácii vzťahu Haagskeho dohovoru, Dohovoru o právach dieťaťa a nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „nariadenie Brusel II“).

Ústavný súd SR v Náleze jasne vytkol krajskému súdu, že nedal odpoveď na námietku sťažovateľa, že výsledkom tohto konania je úplné popretie jeho rodičovského opatrovníckeho práva, ktoré dosiaľ nebolo obmedzené žiadnym rozhodnutím v prospech príbuznej matky, ktorá naopak žiadne opatrovnícke právo voči maloletému nemá (ods. 50 Nálezu).

Krajský súd vo svojom poslednom uznesení zotrval na svojej argumentácii, že ponechanie maloletého [REDAKOVANÉ] na Slovensku je v jeho najlepšom záujme. Pokiaľ Ústavný súd SR v Náleze a rovnako aj sťažovateľ počas celého konania argumentoval, že sťažovateľovi boli popreté jeho opatrovnícke práva, keďže o jeho syna sa stará synova teta bez prítomnosti oboch rodičov, krajský súd uviedol, že „zamietnutie návrhu o návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu nie je možné vykladať ako popretie opatrovníckeho práva rodičov, lebo sa má riešiť iba to, či v momentálnej situácii je v jeho najlepšom záujme nariadenie návratu (ods. 24 uznesenia). Podľa krajského súdu, neprítomnosť rodiča v živote maloletého dieťaťa spôsobuje oslabenie až zánik citových väzieb, respektíve, že k vzniku citových väzieb ani nedošlo. Taktiež, vraj správanie sa sťažovateľa nečinnosťou ohľadom právnych krokov preukazuje jeho zmierenie sa s odchodom maloletého na územie Slovenska, (ods. 25 uznesenia).

K tomu chcem uviesť, že takáto argumentácia krajského súdu je chybná a porušuje moje práva ako otca, ako aj práva dieťaťa. Pokiaľ by bola táto argumentácia správna, každý návrh na návrat dieťaťa po jednom roku od neoprávneného premiestnenia by bolo možné interpretovať ako zmierenie sa s odchodom maloletého do iného štátu. Došlo by tak k úplnému popretiu ustanovení Haagskeho dohovoru pojednávajúcich o nariadení návratu po jednom roku od premiestnenia (čl. 12 Haagskeho dohovoru).

Návrh bol podaný až po uplynutí 14 mesiacov odkedy sa maloletý zdržiaval na území Slovenskej republiky a podľa súdu sa zžil s novým prostredím a ponechanie maloletého na našom území je v záujme maloletého.

Takéto rozhodnutie je z pohľadu sťažovateľa nesprávne, arbitrárne a v konečnom dôsledku zasahujúce do práv sťažovateľa ako aj do práv maloletého dieťaťa. Súd v tomto prípade ponechal maloletého v starostlivosti tety maloletého, teda ani nie matky, pričom sťažovateľovi opatrovnícke právo zrušené nebolo. Zároveň, v priebehu súdneho konania sa matka maloletého vrátila s ďalším maloletým dieťaťom, [REDAKOVANÉ] spolu so sťažovateľom

naspäť do Veľkej Británie a podľa súdu je v záujme maloletého [REDACTED] aby vyrastal nie len bez otca, ale aj bez súrodenca, keď mal. [REDACTED] je momentálne v starostlivosti otca a mal. [REDACTED] je v starostlivosti tety.

V takejto argumentácii súdu vidím porušenie práv sťažovateľa ako otca, ako aj práv maloletého na vyrastanie s otcom a súrodencom, na budovanie väzieb a v konečnom dôsledku aj vidinu perspektívneho budúceho života, čím došlo k porušeniu jeho práv v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru... čl. 8 ods. 1 dohovoru... ako aj práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky v článku 46 ods. 1 a článku 19 ods. 2.

Krajský súd sa podľa môjho názoru opäť dopustil pochybenia, keď ponechal maloletého [REDACTED] u tety, pritom sťažovateľ vychováva mal. [REDACTED] jeho sestru, ktorá bola tiež pôvodne neoprávnene premiestnená. Takto vyrastá [REDACTED] bez otca, bez matky a bez súrodenca, nevytvára si potrebné citové a rodinné väzby, pričom z dlhodobého hľadiska je takýto stav neudržateľný. Pokiaľ sťažovateľ dal návrh na návrat až po 14 mesiacoch. Ústavný súd SR v Náleze ako aj sťažovateľ vo svojich doterajších podaniach sa zhodujú na tom, že táto doba nemá z hľadiska dopadu na dieťa podstatný význam. V čl. 12 uvádza Haagsky dohovor výnimku, v zmysle ktorej, justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí jedného roka, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím. Takúto výnimku však treba vykladať reštriktívne. Dĺžka pobytu na Slovensku v tomto prípade nepostačuje na uplatnenie tejto výnimky. Obzvlášť, keď je zapríčinená samotnou dĺžkou tohto konania, ktoré trvá už trvá cez dva roky, napriek tomu, že Haagsky dohovor ustanovuje maximálnu dĺžku konania 6 týždňov. Táto výnimka prichádza do úvahy najmä v prípadoch, ak dieťa už navštevuje školu alebo predškolské zariadenie, má tu vytvorené väzby na kamarátov, navštevuje krúžky, je zaradené do sociálneho prostredia a nariadením návratu by bolo od týchto väzieb odtrhnuté a záujem na zachovaní týchto väzieb je silnejší ako nariadenie návratu. V tomto prípade je však maloleté dieťa v interakcii iba so svojou tetou, býva v záhradnej chatke a neprimeranou dĺžkou tohto konania sa predlžuje neudržateľný stav, keď si maloleté dieťa v útlom veku zvyká na svoju tetu, namiesto toho, aby si zvykalo a vyrastalo so svojim otcom a súrodencom. Pokiaľ teda bolo premiestnenie a následne zadržanie na Slovensko neoprávnené, súd mal nariadiť jeho urýchlený návrat. Ostatné veci ako opatrovnícke právo a rodinnú situáciu už mali posúdiť orgány v Anglicku, ktoré sú od začiatku v kontakte

so sťažovateľom a poznajú veľmi dobre a detailne rodinnú situáciu, bytové pomery sťažovateľa a ostatné potrebné veci, ktoré by sa nemali pokúšať skúmať slovenské orgány, ale malo by to byť ponechané v jurisdikcii anglických úradov, čo prispelo k značnému predĺženiu celého konania.

Rovnako ústavný súd v Náleze konštatuje „skutočnosť, že sťažovateľ podal návrh na nariadenie návratu dva a pol mesiaca po uplynutí lehoty 1 roka, nemá podľa ústavného súdu v okolnostiach danej veci až taký závažný dopad vo vzťahu k plynutiu času a možnosti zžitia sa maloletého so svojim prostredím. Dieťa vo veku maloletého [REDACTED] je schopné si na prostredie, v ktorom sa mu venuje náležitá starostlivosť a pozornosť rýchlo zvyknúť a citovo sa naviazať na osobu, ktorá sa o neho stará a to, či by sťažovateľ návrh podal deň pred uplynutím lehoty jedného roka alebo dva a pol mesiaca po nej, už nie je spôsobilé túto väzbu závažne zvrátiť.

Dochádza teda k porušeniu sťažovateľových práv ako otca ako aj práv maloletého [REDACTED] vyrastať v rodine s najbližšími príbuznými a v neposlednom rade má aj mal. [REDACTED] jeho sestra právo poznať ho a vyrastať spolu s ním, pokiaľ sú podobného veku. Pokiaľ súd argumentoval, že sa sťažovateľ o návrat detí včas nestaral, tak k tomu chcem uviesť, že sa od začiatku staral, najprv musel zistiť, kde sa deti nachádzajú, pokúšal sa s matkou detí dohodnúť, aby sa vrátila, osobne prišiel na Slovensko v úmysle urovnať situáciu a vziať deti spolu s manželkou domov, avšak legálne čistým spôsobom. Keď zistil, že je k tomu potrebné rozhodnutie súdu, podal následne na Slovensku návrh na nariadenie návratu. Pokiaľ krajský súd argumentuje, že to, že platil na deti výživné je dôkaz o tom, že sa zmieril s ich odchodom (ods. 26), tak je to presne naopak, nezmieril sa s tým, od začiatku mu na nich záležalo, zaujímal sa o ne a chcel situáciu zvrátiť, avšak pre konanie rodiny z matkinej strany to nebolo možné. Je pritom len logické, že pokiaľ má otec záujem na normálnych vzťahoch so svojou manželkou, nebude sa hneď všetko snažiť riešiť súdnou cestou, až keď nevidel inú možnosť, keďže deti boli zadržované tetou maloletých, podal návrh na súd. Je potrebné sa teda prikloniť k hore citovanej argumentácii ústavného súdu v Náleze, že to, či sťažovateľ podal návrh deň pred uplynutím lehoty, alebo dva mesiace po nej nerobí pri daných okolnostiach tohto prípadu žiadny rozdiel. Ustanovenie čl. 12 druhá veta Haagskeho dohovoru myslí na prípady, ak by bol návrh podaný napríklad po 10 rokoch od neoprávneného premiestnenia, keďže návrh možno podať kedykoľvek,

bez uplynutia nejakej premlčacej, alebo prekluzívnej lehoty a práve na takéto prípady myslí dohovor, keď umožňuje súdom nenariadiť návrat, ak sa dieťa zžilo už so svojim prostredím.

V takejto interpretácii a argumentácii jednoznačne vidím porušenie práv sťažovateľa ako aj práv dieťaťa, v dôsledku čoho je uznesenie krajského súdu arbitrárne a ústavne nekonformné.

... aj vo svetle európskej judikatúry možno konštatovať, že aj v návratovom konaní súdy obzvlášť citlivo pristupujú k situácii, ak je dieťa zadržované niekým iným, ako rodičom, bez prítomnosti druhého rodiča ako je aj v tomto prípade. Nie je možné sa stotožniť s tvrdením, že ostať bez prítomnosti matky, otca a súrodenca je pre dieťa ten najlepší záujem. Takáto argumentácia podľa mňa nie je ani eurokomfortná.

Pokiaľ krajský súd argumentuje, že neprítomnosť rodiča v živote maloletého dieťaťa spôsobuje oslabenie až zánik citových väzieb, respektíve, že k vzniku citových väzieb ani nedošlo, k tomu ako dôkaz toho, že sa mýli som jednak predložil správu anglických úradov z Apríla 2017 a ako ďalší podporný dôkaz uvádzam instagramové konto otca plné fotiek šťastnej [REDAKOVANÉ] ktorá bola tiež pôvodne unesená na Slovensko a tiež bola obava, že tam žiadne citové a iné väzby nie sú a ani nevzniknú - [REDAKOVANÉ]

Uvedomujem si síce neštandardnosť dôkazného prostriedku, ale myslím si, že v spojení s ostatnými dôkazmi aj tento dôkaz prispieva k preukázaniu faktu, že krajský súd pochybil, keď ponechal mal. [REDAKOVANÉ] v starostlivosti tety, pričom dieťa už dávno mohlo rozvíjať vzťahy so svojou podobne starou sestrou a so sťažovateľom. Vzhľadom na jeho vek je pritom ešte stále možné tieto väzby vytvoriť a práve teraz je to najdôležitejšie obdobie, kedy by sa mali tvoriť, namiesto toho si dieťa vytvára väzby s tetou. V tom vidím do očí bijúcu nespravodlivosť rozhodnutia krajského súdu a porušenie práv sťažovateľa na pokojný rodinný život a spravodlivé súdne konanie. Pokiaľ by mal [REDAKOVANÉ] ostať za takýchto podmienok na Slovensku a raz sa dozvie, že jeho teta v skutočnosti nie je jeho matkou a jeho najbližšia rodina je niekto úplne iný, nebude mať práve toto na jeho život traumatizujúce účinky, ktoré bude určite inak vnímať už v neskoršom veku ako teraz?

Krajský súd uvádza, že okamžitý návrat mal. [REDAKOVANÉ] nie je v súlade s jeho najlepším záujmom, nakoľko prakticky celý svoj život je v starostlivosti tety, na ktorú je naviazaný a považuje to tu za svoj domov (ods. 26 uznesenia). Sťažovateľ ale svoje opatrovnícke právo nestratil a on má väčšie právo vychovávať svoje dieťa ako má teta. Ak by súdy urýchlene

nariadili návrat dieťaťa do Anglicka, dnes by už bolo možné povedať, že ■■■■■ prežil väčšinu života v Anglicku so sestrou a rovnako by sa učil po anglicky, ako jeho staršia sestra ■■■■■ ktorá sa tiež učila najprv po rómsky a mala tu svoj svet v čase, keď bola unesená, avšak vzhľadom na jej útlý vek sa natoľko rýchlo adaptovala na nové prostredie v Anglicku a na svojho otca, že v súčasnosti už v Anglicku ani neskúmajú pomery otca a dieťaťa anglické úrady, lebo vec uzavreli s tým, že dieťa sa má výborne a nie je potrebný akýkoľvek dohľad nad jeho starostlivosťou. Naopak, celkovou dĺžkou konania súdy prispeli k porušeniu sťažovateľových práv ako aj práv dieťaťa vyrastať s rodičom a súrodencom. Argumentácia krajského súdu navodzuje dojem, že vždy, ak dôjde k podaniu návrhu na nariadenie návratu po 1 roku od únosu a najmä maloleté dieťa v útlom veku si rýchlo zvykne na nové prostredie (na ktoré by si zvyklo kdekoľvek a u kohokoľvek), nie je možné už nariadiť návrat a teda otec sa môže rozlúčiť so svojimi rodičovskými právami.

Súdy mali podľa môjho názoru aplikovať harmonický výklad Haagskeho dohovoru. Nariadenia Brusel II a Dohovoru o právach dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa pritom je len jedno z rozhodovacích kritérií, nie to najhlavnejšie, je jasné, že stabilita výchovného prostredia, v ktorom teraz maloletý ■■■■■ žije bude nariadením návratu nastrbená, avšak v zmysle európskej judikatúry, musí dieťa istý diskomfort spojený s návratom zniesť a súdy sa musia s konkrétnou situáciou vysporiadať, tak, aby nevznikla do oči bijúca nespravodlivosť. Návrh na nariadenie návratu bol podaný iba 2 mesiace po uplynutí jedného roka, kedy by mal súd okamžite nariadiť návrat. To, že teraz dieťa žije v čistom prostredí a je naviazané na svoju tetu neznamena, že sa zžilo s novým prostredím, lebo ako som už uviedol, žiadne iné väzby si tu zatiaľ nevytvorilo, teda ani na kamarátov, nechodí ani do školy, pričom vo Veľkej Británii už malo začať nadväzovať väzby a učiť sa spoločenskej interakcii v škôlke (jasliach), nenavštevuje žiadne krúžky a jedinu ujmu, ktorú reálne bude pociťovať pri nariadení návratu je odlúčenie od tety. Záujem tety a záujem maloletého dieťaťa vyrastať s tetou, v prostredí bez nejakej perspektívy je však isto menší, ako záujem maloletého vyrastať s otcom a súrodencom tak, aby sa čo najskôr začalo učiť po anglicky, nie po rómsky, aby začalo postupne chodiť do školy, dostalo kvalitné vzdelanie a vyrastalo v kruhu nukleárnej rodiny a nie s tetou v záhradnej chatke bez vzdelania so slabou perspektívou na taký plnohodnotný život, aký by mohlo mať po boku sťažovateľa. Ponechanie maloletého na Slovensku nie je podľa názoru sťažovateľa v súlade s najlepším

záujmom maloletého dieťaťa a je v rozpore s aktuálnu európskou judikatúrou a eurokonformným výkladom.

... zžitie sa s novým prostredím v našom prípade je obmedzené len na interakciu s tetou zadržavateľkou, pričom za takých okolností by sa dalo hovoriť o zžití sa s novým prostredím hoc aj po troch dňoch, keďže situácia je v tomto prípade rovnaká, ako keby bolo dieťa v tejto situácii 14 mesiacov ako v tomto prípade. Pokiaľ mali súdy za to, že premiestnenie bolo neoprávnené, mali podľa mňa posúdiť všetky tieto okolnosti, citlivo pristúpiť k otázke zžitia sa s prostredím v tak útlom veku, prihliadnuť na osobu zadržavateľky, že nie je ani len matkou maloletého, počas celého konania klamala o rôznych skutočnostiach, pričom všetky jej klamstvá boli najmä listinnými dôkazmi sťažovateľa úplne vyvrátené, prihliadnuť na to, že druhý súrodenec vyrastá bez neho v Anglicku a je mu rovnako dobre, ako by bolo aj maloletému [REDAKOVANÉ] (čo opäť potvrdzuje hore uvedenú tézu o zžití sa s prostredím v tak útlom veku, pretože mal. [REDAKOVANÉ] bola taktiež zadržovaná na Slovensku okolo roka zadržavateľkou a podarilo sa ju získať dobrovoľne v priebehu konania) a nariadiť urýchlený návrat do Veľkej Británie.

Predlžovanie tohto neudržateľného stavu má aj ďalšie aspekty, ktorými sú práva sťažovateľa ako aj dieťaťa porušované. Ako je z obsahu spisového materiálu známe, otec, ale aj matka sú moslimského vierovyznania, kdežto teta je vyznania pravdepodobne kresťanského, alebo žiadneho. Rodičia však majú právo vychovávať svoje deti vo svojej viere. Majú svoje zvyky, spôsoby stravovania, obliekania a pod. a tak ako kresťania majú zvyky ako krst a podobne, majú ich aj moslimovia, pričom neoprávneným zadržávaním a následným zdĺhavým konaním otec nemôže tieto svoje náboženské zvyky absolvovať so svojim synom, ktorý sa pravdepodobne učí inej viere, v čom opäť sťažovateľ vidí porušenie práv svojich ako aj dieťaťa.»

Sťažovateľ na základe citovanej sťažnostnej argumentácie navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie vydal nález, ktorým vysloví porušenie jeho základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, toto rozhodnutie zruší a vec vráti na ďalšie konanie, prizná sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a trovy konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia

označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

II.1 Relevantná právna úprava

Sťažovateľ namieta, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 9 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa slobodu zmeniť náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, verejne alebo súkromne, bohoslužbou, vyučovaním, náboženskými úkonmi a zachovávaním obradov.

Predmetom sťažnosti je návrh sťažovateľa na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu vo veci medzinárodného únosu dieťaťa, konkrétne rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní v zmysle Haagskeho dohovoru.

Podľa čl. 1 písm. a) Haagskeho dohovoru cieľom tohto dohovoru je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované.

Podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

Podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyzrelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku Haagskeho dohovoru justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

Dôvodom prijatia Haagskeho dohovoru (publikovaného v Zbierke zákonov pod č. 119/2001 Z. z. a platného pre Slovenskú republiku od 1. februára 2001) bola ochrana detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa stanoviť postup na zabezpečenie ich urýchleného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (pozri preambulu Haagskeho dohovoru, ako aj čl. 1 tohto dohovoru).

II.2 Všeobecné východiská pre aplikáciu Haagskeho dohovoru vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Vo veciach neoprávneného premiestnenia dieťaťa upravených Haagskym dohovorom je rozhodujúce nájsť spravodlivú rovnováhu medzi súperiacimi záujmami, ktoré sú v hre – záujmami dieťaťa, oboch rodičov a verejného poriadku – majúc na zreteli, že najlepší záujem dieťaťa je prvoradý a prevencia a okamžitý návrat korešponduje špecifickému konceptu „najlepšieho záujmu dieťaťa“. Záujmy rodičov, najmä záujem na pravidelnom kontakte so svojimi deťmi, nesmie byť opomenutý pri zvažovaní jednotlivých dotknutých záujmov [rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci X. v. Lotyšsko, č. 27853/09, § 95, § 96].

Priamo z čl. 8 dohovoru, ako aj z Haagskeho dohovoru samotného, ustanovujúceho výnimky z pravidla urýchleného návratu do krajiny obvyklého pobytu, vyplýva, že návrat nemôže byť nariadený automaticky alebo mechanicky (rozsudok ESLP vo veci Maumousseau and Washington v. Francúzsko, č. 39388/05, § 72).

Harmonický výklad dohovoru a Haagskeho dohovoru si vyžaduje, aby faktory, ktoré môžu odôvodniť uplatnenie výnimiek z pravidla bezodkladného návratu, boli dôkladne zvážené a posudzované vo svetle požiadaviek čl. 8 dohovoru a rozhodnutie o nich bolo náležite odôvodnené. Z čl. 8 dohovoru vyplýva pre súd rozhodujúci o návrate dieťaťa

špecifická procesná povinnosť posúdiť hájiteľné tvrdenie, že dieťaťu v prípade návratu hrozí vážna ujma, a svoje rozhodnutie dostatočne podrobne a konkrétne odôvodniť. Výnimky pripustené Haagskym dohovorom v čl. 12, čl. 13 a čl. 20 je potrebné posudzovať reštriktívne (rozsudok ESLP vo veci X. v. Lotyšsko, už citované).

Vo veciach návratového konania je vyžadované bezodkladné (urgentné) konanie, pretože plynutie času by mohlo mať nenapraviteľné následky pre vzťah medzi dieťaťom a rodičom, od ktorého bolo oddelené (rozsudok ESLP vo veci Maire v. Portugalsko č. 48206/99 a vo veci Adžič v. Chorvátsko, č. 22643/14).

V súvislosti s prejednávaným prípadom je aj v rámci judikatúry ESLP potrebné dôsledne rozlišovať situácie, keď žiadateľ o nariadenie návratu podá žiadosť do jedného roka, od kedy sa dozvedel alebo mohol dozvedieť o neoprávnenom premiestnení dieťaťa, pri ktorých čl. 12 prvá veta Haagskeho dohovoru jasne stanovuje povinnosť nariadiť okamžite návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, od situácií, keď bola takáto žiadosť podaná po uplynutí jednoročného obdobia, keď druhá veta čl. 12 Haagskeho dohovoru ustanovuje povinnosť nariadiť návrat okrem prípadov, že dieťa sa s novým prostredím zžilo.

V obdobných prípadoch, ako je prípad sťažovateľa, môže dôjsť ku kolízii medzi (na jednej strane) záujmom na ochrane rodinného a súkromného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy či čl. 8 ods. 1 dohovoru, ktorého neoddeliteľným a nosným komponentom je prežívanie osobnej prítomnosti, blízkosti a starostlivosť medzi deťmi a rodičmi a (na druhej strane) medzi najlepším záujmom dieťaťa (rozsudok ESLP vo veci Ferrari v. Rumunsko, č. 1714/10). Článok 8 ods. 1 dohovoru okrem ochrany hmotného práva na súkromný a rodinný život obsahuje aj procesnú garanciu, že toto právo bude zo strany členského štátu plne rešpektované a aktívnymi opatreniami verejných autorít bude jeho realizácii napomáhané. Je povinnosťou štátu vynaložiť všetko úsilie, ktoré od neho možno očakávať, aby zabezpečil návrat dieťaťa, avšak s ohľadom na spravodlivú rovnováhu medzi záujmami dieťaťa, rodičov a verejným poriadkom (rozsudok ESLP vo veci M. A. v. Rakúsko, č. 4097/13).

Najlepší záujem dieťaťa v rámci judikatúry EŠLP (rozsudok EŠLP vo veci Hromadka and Hromadkova v. Rusko, č. 60393/13 z 18. 7. 2017 a vo veci Neulinger and Shuruk v. Svajčiarsko, už citované) je definovaný cez perspektívu osobnostného rozvoja dieťaťa a závisí od rôznorodých individuálnych okolností, veku dieťaťa, jeho stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, faktorov jeho prostredia a skúseností.

II.3 Špecifické skutkové okolnosti posudzovaného prípadu

Maloletý ■■■■■ sa narodil ■■■■■ v manželskom zväzku uzavretom na území Veľkej Británie medzi sťažovateľom a matkou maloletého (obaja občania iných štátov, pozn.). V spoločnej domácnosti so sťažovateľom maloletý žil po dobu troch mesiacov, ďalšie 4 mesiace žil s matkou v inom meste u príbuzných matky. Od svojich 7 mesiacov je v osobnej opatere ■■■■■ na území Slovenskej republiky, ku ktorej má bez akýchkoľvek pochyb silnú citovú väzbu. Jediný jazyk, ktorý ovláda, je rómsky, po slovensky komunikuje jednoslovne, anglický jazyk neovláda vôbec. Žije v rómskej komunite. Maloletý ■■■■■ má štyri a pol roka (v čase rozhodovania ústavného súdu, pozn.).

Matka maloletého 12. februára 2015 pricestovala na Slovensko s dieťaťom bez preukázateľného súhlasu otca a z vlastnej vôle odovzdala dieťa do osobnej starostlivosti svojej tety, ktorá sa na jej žiadosť o dieťa celodenne osobne stará dosiaľ. Návratu dieťaťa sa nedožadovala, v konaní vyjadrila postoj, že dieťa má byť ponechané v stabilnom prostredí na území Slovenskej republiky. Ona sama sa na území Slovenskej republiky zdržiavala od 12. februára 2015 do 1. augusta 2015, keď sa vrátila do Veľkej Británie, a následne iba v kratších obdobiach. V súčasnosti matka žije vo Veľkej Británii v inom meste ako sťažovateľ, a teda netvorí spoločnú domácnosť. Matka podala žiadosť o rozvod na území Slovenskej republiky. Trpí psychickými problémami, pre ktoré bola opakovane hospitalizovaná a ambulantne liečená na území oboch štátov.

Sťažovateľ podal žiadosť o návrat 2. mája 2016, t. j. po uplynutí viac ako jedného roka od premiestnenia. Počas štyroch mesiacov, počas ktorých sa matka zdržiavala na území Veľkej Británie po odchode zo spoločnej domácnosti, nebol v kontakte s dieťaťom. Je

občanom Bangladésskej republiky a podľa svojich tvrdení má povolenie na pobyt do roku 2019. Je príslušníkom moslimskej komunity (namieta aj porušenie práva na slobodu vyznania, pozn.). Podľa prvej správy sociálnej pracovníčky aj s ohľadom na pracovnú vyťaženosť a sociálne pomery bolo vhodnejšie ponechanie dieťaťa na území Slovenskej republiky v stabilnom prostredí. Podľa neskoršej správy sa sťažovateľ osobne staral v rokoch 2016 – 2017 o druhé dieťa (mladšiu sestru maloletého [REDAKOVANÉ] a disponuje vhodnejšími bytovými podmienkami než matka. Sťažovateľ prispieval na základe dohody s matkou na výživu [REDAKOVANÉ] v sume 50 € mesačne do apríla 2016, keď prestal platiť podľa svojho nepreukázaného tvrdenia z dôvodu, že mu nie je umožnený styk s [REDAKOVANÉ] (neuviedol, kedy sa o stretnutie bezúspešne pokúšal a ani zo spisu to nevyplýva, pozn.).

Sťažovateľ v sťažnosti namieta tak porušenie svojich procesných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1, resp. čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj práva hmotného charakteru na ochranu súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru a na ochranu slobody myslenia a náboženského presvedčenia podľa čl. 9 ods. 1 dohovoru.

II.4 Aplikácia čl. 12 Haagskeho dohovoru a najlepší záujem dieťaťa v kontexte sťažovateľom označených práv, ktorých vyslovenia porušenia sa domáha

Vzhľadom na to, že sťažovateľ podal žiadosť o návrat po uplynutí jedného roku od neoprávneného premiestnenia maloletého, je na vec v plnom rozsahu aplikovateľný čl. 12 druhá veta Haagskeho dohovoru.

Úlohou okresného súdu a krajského súdu v posudzovanej veci bolo predovšetkým identifikovať, či sa dieťa zžilo s novým prostredím, čo by eliminovalo jeho návrat, a následne, či prípadné nenavrátanie do krajiny obvyklého pobytu bude v súlade s jeho najlepším záujmom.

Otázku zžitia s novým prostredím všeobecne súdy podľa názoru ústavného súdu dôkladne preskúmali a dospeli k legitímnemu záveru, že pre maloletého (vzhľadom na to, že

otca faktický nepozná a matka ho navštevuje len občasne), je najbližšou osobou jeho teta [REDAKOVANÉ], u ktorej od premiestnenia na územie Slovenskej republiky býva a ktorá sa o neho celodenne osobne stará, má k nej výraznú pozitívnu citovú väzbu. Dieťa komunikuje v rómskom jazyku a na komunitné prostredie, v ktorom žije, sa plne adaptovalo.

Najlepší záujem dieťaťa z hľadiska perspektívy osobného rozvoja závisí od rôznych individuálnych okolností, najmä jeho veku, stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo neprítomnosti rodičov, jeho prostredia a skúseností (podľa citovanej judikatúry ESHP).

Pri hodnotení najlepšieho záujmu dieťaťa vo veci sťažovateľa je významným faktorom útlý vek dieťaťa (štyri a pol roka), ktorý síce odôvodňuje zvýšenú kapacitu jeho adaptability, avšak z hľadiska ďalšieho zdravého emocionálneho vývoja je nutné rešpektovať úplnú citovú naviazanosť a faktickú závislosť od jedinej osoby trvale prítomnej v jeho živote.

Nasledujúcou a kľúčovou otázkou preto v posudzovanej veci ostáva zistenie, či prípadné nenavrátanie dieťaťa je v jeho najlepšom záujme.

Z koncepcie čl. 12 Haagskeho dohovoru možno dospieť k záveru, že kým v čase do uplynutia jedného roka od neoprávneného premiestnenia prevláda najlepší záujem dieťaťa vo forme okamžitého návratu do krajiny obvyklého pobytu (keď nenavrátanie môže byť odôvodnené len mimoriadnymi okolnosťami podľa čl. 13 alebo čl. 20), po uplynutí tejto lehoty sám Haagsky dohovor čiastočne túto prezumpciu najlepšieho záujmu vo forme okamžitého návratu oslabuje a kladie zvýšený dôraz aj na zohľadnenie záujmu dieťaťa na zotrvaní v prostredí, s ktorým sa zžilo po neoprávnenom premiestnení, keďže tieto prípady ako odôvodňujúce nenariadenie návratu sú v Haagskom dohovore explicitne uvedené.

Iba v prípade preukázania, že zžitie sa s prostredím nebráni návratu, je potrebné preskúmať, či návratu nebránia ďalšie prekážky podľa čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru pri konštantnom zohľadňovaní najlepšieho záujmu dieťaťa. Inými slovami, ak návratu bráni

zžitie sa dieťaťa s novým prostredím a z toho plynúci jeho najlepší záujem zotrvať v tomto prostredí, nie je významné, či existovali aj iné dôvody nenariadenia návratu. Dôkazy produkované v konaní okresným súdom na účel ozrejmenia existencie iných dôvodov vylučujúcich návrat však boli užitočné pre posudzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa z hľadiska sociálnych pomerov zainteresovaných subjektov a emocionálnych väzieb dieťaťa.

V tomto kontexte posudzovaný najlepší záujem dieťaťa zahŕňa v danom prípade dva protichodné prvky, a to (na jednej strane) záujem dieťaťa na budovaní rodinných väzieb s rodičmi a ochrane a podpore ich spoločného bytia a blízkosti a na druhej strane záujem na zdravom emocionálnom vývine a prosperite v stabilnom prostredí s jedinou vzťahovou osobou, ktorá mu bola stabilne na blízku. Okresný súd, ako aj krajský súd uprednostnili vo svojich rozhodnutiach stabilitu prostredia a emocionálnu naviazanosť dieťaťa, hoci najvzdialenejšiu príbuznú, argumentujúc, že citová väzba so sťažovateľom vôbec nevznikla (nie sú v kontakte od troch mesiacov jeho veku), neovláda jazyk, ktorým by sa mohli dorozumievať, čo je predpokladom budovania akéhokoľvek vzťahu, pričom prostredie, ktoré mu sťažovateľ môže ponúknuť, je mu úplne neznáme (a zároveň kultúrne značne odlišné od toho, na ktoré je adaptovaný, pozn.). Takto identifikovaný najlepší záujem dieťaťa ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný a hodný ochrany.

K tomu však ústavný súd poznamenáva, že ide o identifikáciu najlepšieho záujmu dieťaťa na účely konania o nariadenie návratu, ktoré nebráni po zhodnotení aktuálnej sociálnej a osobnej situácie rodičov skúmanej vo väčšom rozsahu v konaní o opatrovníckom práve (úprave práv a povinností rodičov k dieťaťu) uprednostniť záujem na budovaní spoločného rodinného života. Skutkové zisťovania na účel hodnotenia najlepšieho záujmu v tomto konaní, ktoré prebieha už po kritickú dobu, boli postačujúce len pre rozhodnutie o nenariadení okamžitého návratu dieťaťa, ktoré sa zžilo s prostredím, do neistých pomerov rodičov (u matky zapríčinené nezáujmom a duševnými problémami – čo však nie je predmetom tohto konania, u otca dočasnou povolenia na pobyt a jeho úplnou absenciou v živote maloletého).

Na základe uvedeného ústavný súd považuje napadnuté rozhodnutie krajského súdu za ústavne udržateľné a akceptovateľné, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

II.5 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a jeho práv podľa čl. 8 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ namieta, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jeho práva na súkromný a rodinný život v dôsledku nesprávneho vyhodnotenia najlepšieho záujmu dieťaťa a slobody presvedčenia a vierovyznania, keďže nemôže realizovať svoje právo na výchovu dieťaťa v duchu svojho náboženského presvedčenia.

Ústavný súd nespochybňuje, že v posudzovanom prípade došlo k významnému zásahu do sťažovateľovho práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, ktorého neoddeliteľná súčasť je právo na osobnú starostlivosť o dieťa, t. j. práv hmotného charakteru. Ide ale o zásah, ktorý sleduje legitímny cieľ ochrany záujmov dieťaťa. V špecifických skutkových a právnych okolnostiach posudzovaného prípadu totiž prevažuje popísaný najlepší záujem maloletého, ktorý je nevyhnutné sledovať pri všetkých opatreniach týkajúcich sa maloletých aj v zmysle medzinárodnoprávných záväzkov. Najlepší záujem dieťaťa môže v závislosti od jeho povahy a vážnosti prevýšiť záujmy rodičov (k tomu pozri rozhodnutie ESLP Sahin v. Nemecko, Veľká komora, č. 30943/96).

Pokiaľ ide o implicitné procesné záruky napomáhajúce účinnej realizácii práva na súkromný a rodinný život v zmysle ustálenej judikatúry ESLP, ústavný súd je toho názoru, že v posudzovanom prípade okresný súd i krajský súd náležitým spôsobom zohľadnili tieto požiadavky, pričom po zhodnotení všetkých relevantných skutočností prevládla z ich pohľadu požiadavka zdravého vývinu dieťaťa v stabilnom prostredí ako jeho rozhodujúceho záujem v situácii, že sa už zžilo s prostredím na území Slovenskej republiky.

Ústavný súd k tomu dopĺňa, že pri svojom rozhodovaní vzal v úvahu aj rozhodnutie ESLP vo veci G. S. v. Gruzínsko č. 2361/2013, v ktorom bol vyslovený právny názor, že život dieťaťa u tretej osoby bez prítomnosti oboch rodičov môže byť len ťažko v najlepšom záujme dieťaťa. Opierajúc sa o celkom špecifické okolnosti posudzovaného prípadu však ústavný súd zastáva názor, že tento právny názor ESLP nie je na vec sťažovateľa aplikovateľný, keďže vo veci G. S. v. Gruzínsko mal maloletý vytvorenú emocionálnu väzbu k sťažovateľke (matke), ktorá s ním po dobu 6 rokov jeho života žila v spoločnej domácnosti pred jeho neoprávneným premiestnením otcom a ponechaním v starostlivosti príbuzných na území iného štátu. Navyše, v tomto prípade maloletý podľa odborných posudkov v novom prostredí trpel nedostatkom sociálnych väzieb. V posudzovanom prípade nastolenom sťažnosťou sťažovateľa je však rozhodujúca práve pozitívna vzťahová väzba na tretiu osobu, s ktorou maloletý žije takmer celý svoj život a sťažovateľ prakticky nepozná a nevie sa s ním dohodovať, pričom aj podľa vyjadrení kolízneho opatrovníka, prvej správy sociálnej pracovníčky na území Veľkej Británie a vyjadrenia okresného prokurátora je v jeho záujme zotrvať v prostredí mu vytvorenom na území Slovenskej republiky.

Na základe uvedených názorov ústavný súd vyhodnotil aj časť sťažnosti sťažovateľa smerujúcu k vysloveniu porušenia základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru za zjavne neopodstatnenú, čo zakladá dôvod na odmietnutie tejto časti sťažnosti podľa čl. 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 9 ods. 1 dohovoru, ústavný súd nezistil relevantnú súvislosť s posudzovaným konaním, keďže do sťažovateľovej slobody myslenia, presvedčenia ani náboženskej slobody nebolo napadnutým uznesením krajského súdu podľa názoru ústavného súdu zasiahnuté, pričom ani sťažnosť neobsahuje relevantnú argumentáciu na podporu tohto záveru.

Sťažovateľovo právo vychovávať dieťa v duchu niektorého náboženského presvedčenia podľa svojho uváženia spadá podľa názoru ústavného súdu primárne pod ochranu poskytovanú prostredníctvom čl. 8 ods. 1 dohovoru ako súčasť jeho

súkromného a rodinného života (ktorého súčasťou je aj výchova v duchu tradícii náboženstva), k čomu sa už ústavný súd vyjadril.

Na základe uvedeného ústavný súd považuje aj časť sťažnosti smerujúcu k vysloveniu porušenia práva podľa čl. 9 ods. 1 dohovoru za zjavne neopodstatnenú.

II.6 K namietanému porušeniu procesných práv – základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ namieta porušenie svojich procesných práv najmä s poukazom na arbitrárnosť záverov napadnutého uznesenia krajského súdu, formálnosť posudzovania rozhodujúcich okolností prípadu a nezohľadnenie právneho názoru vysloveného v zrušujúcom náleze ústavného súdu.

Vo vzťahu k námietkam procesného charakteru, najmä arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia, ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„... Odvolací súd zotrváva na dôvodoch rozhodnutia z 30. 8. 2017 a dopĺňa, že konanie o návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu nerieši zabezpečovanie starostlivosti o maloleté dieťa a opatrovnícke právo k dieťaťu (čl. 19 Dohovoru). Toto bude vyriešené v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému. Zamietnutie návrhu o návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu nie je možné vykladať ako popretie opatrovníckeho práva rodičov, keďže uvedená otázka má byť predmetom konania starostlivostí súdu o maloleté dieťa s tým, že návratové konanie má prioritne vyriešiť otázku, či v momentálnej situácii, v ktorej sa maloleté dieťa nachádza, je v súlade s jeho najlepším záujmom jeho premiestnenie na územie krajiny obvyklého pobytu pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním. V rozhodnutí zo dňa 30. 8. 2017 odvolací súd poukazoval na rozdielny rozsah dokazovania o skutočnostiach potrebných pre rozhodnutie o nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu v prípade, kedy je návrh podaný do jedného roka od neoprávneného premiestnenia alebo po uplynutí jedného roka v zmysle čl. 12 Haagskeho dohovoru, ktorý výslovne zdôrazňuje

uvedené lehoty, ktoré znenie Dohovoru nie je možné vykladať svojvoľne či neformálne (spôsobom, že na mesiaci či dvoch nezáleží), a to predovšetkým z dôvodu, že samotné zmluvné strany Dohovoru uznávajú dôležitosť plynutia času v živote maloletého dieťaťa, predovšetkým dieťaťa v útlom veku, kedy neprítomnosť toho ktorého rodiča počas dlhšej doby spôsobuje oslabenie až zánik citových väzieb dieťaťa k rodičom. Odvolací súd aj uvedenú lehotu na prejavenie záujmu rodiča o dieťa považuje za neprimerane dlhú. V tomto prejednávacom prípade bolo nesporne preukázané, že otec prejavil záujem o mal. ■■■■■ podaním návrhu na nariadenie jeho návratu do Veľkej Británie až po 14 a pol mesiacoch, ktorý čas v živote niekoľkomesačného dieťaťa neznamena len oslabenie citovej väzby k rodičovi či jeho stratu, ale v konečnom dôsledku znamená, že k jej vzniku ani nedošlo. Práve na uvedené reaguje i čl. 12 veta druhá Dohovoru, znenie ktorého neznamena, že nariadiť návrat dieťaťa nie je možné po uplynutí 1 roka od jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, tzn. neznamena, že ak je návrh podaný po uplynutí 1 roka, nie je možné nariadiť návrat, avšak v takomto prípade na rozdiel od znenia vety 1 čl. 12 súd nemá povinnosť skúmať dôvody, pre ktoré nemusí byť návrat dieťaťa nariadený v zmysle čl. 13 Dohovoru, keďže doslovné znenie vety 2 čl. 12 považuje za dôvodné pre nenariadenie návratu preukázanie skutočnosti, že dieťa sa už s novým prostredím zžilo. Samotná skutočnosť, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie i nad rámec potrebný pre rozhodnutie v tejto právnej veci, a to dôvodov pre nenariadenie návratu dieťaťa podľa čl. 13 Dohovoru nemá za následok nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, keďže vykonaným dokazovaním ozrejmil i okolnosti vyplývajúce z čl. 12 vety 2 Dohovoru, teda zžitie sa dieťaťa s novým prostredím, preukázanie ktorého bolo podľa názoru odvolacieho súdu prioritné v prejednávanej veci s poukazom na reštriktívny výklad ustanovení Dohovoru vyplývajúci i z dôvodov nálezu Ústavného súdu SR vyslovených v tejto právnej veci. Pokiaľ by k zžitiu dieťaťa s novým prostredím nedošlo, až následne súd skúma, či by nariadenie návratu nepredstavovalo vážne nebezpečenstvo pre dieťa (čl. 13 písm. b/ Dohovoru). Vzhľadom na uvedené odvolací súd musí zotrvať na svojom závere, že správa o šetrení pomerov zo 4. 4. 2017 nie je spôsobilým dôkazom vyvrátiť skutočnosti podstatné pre rozhodnutie v tejto právnej veci a to, že mal. ■■■■■ sa s prostredím, v ktorom sa od 12. 2. 2015 nachádza, zžil. Uvedená správa by mala nesporne význam pre konanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, prípadne o náhradnej osobnej

starostlivosti o maloleté dieťa. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že nenariadenie návratu neznamena prejedukovanie rozhodnutia vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa, keďže uvedené rozhodnutie nebráni súdu rozhodnúť o eventuálnom zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti otca, ak sa preukáže, že takáto starostlivosť o dieťa je v jeho najlepšom záujme. Odvolací súd nepopiera právo dieťaťa na zachovanie jeho rodinných vzázkov či už k rodičom alebo súrodencovi, avšak ide o jeho právo nie povinnosť, pričom z obsahu vykonaného dokazovania nie je možné dospieť k záveru, že by mal. ■■■■■ toto právo upierané bolo (tetou), keďže samotní rodičia o dieťa skutočný záujem neprejavili, otec nielen 14 a pol mesiaca od neoprávneného premiestnenia a podania návrhu na návratové konanie, ale ani 4 mesiace, počas ktorých matka s mal. ■■■■■ žila u jej brata ■■■■■ v Anglicku predtým, než vycestovala na Slovensko a matka v podstate od svojho odchodu zo Slovenska.

V kontexte vyššie uvedeného otcom zdôrazňované porušenie práv na jeho rodinný život a tvrdená skutočnosť, že matka s mal. ■■■■■ pricestovala k svojej tete na Slovensko bez jeho súhlasu a následne bolo maloleté dieťa odporkyňou (tetou) zadržované vyznieva značne nelogicky, vágne a nepresvedčivo. Vzhľadom na to, že neexistuje písomný súhlas, resp. nesúhlas s odchodom maloletého, súd vychádzal a musel vychádzať z ostatných známych a preukázaných skutočností a dôkazov, ktoré po vyhodnotení v súlade so zásadami podľa § 191 CSP umožňovali uzavrieť otázku, či odchodom maloletého došlo k jeho neoprávnenému premiestneniu v zmysle Dohovoru. Práve správanie sa otca nečinnosťou ohľadne právnych krokov smerujúcich k podaniu návrhu a vedomosť o dlhodobom pobyte maloletého a jeho zabezpečenia na území Slovenska prostredníctvom výživného jednoznačne a nespochybniteľne preukazuje zmierenie otca s odchodom maloletého.

Odvolací súd takto dospel k záveru, že okamžitý návrat mal. ■■■■■ do krajiny obvyklého pobytu nie je v súlade s jeho najlepším záujmom, nakoľko maloletý po narodení žil v spoločnej domácnosti spolu so svojimi rodičmi len 3 mesiace, od svojich siedmych mesiacov, teda celý svoj život je vo faktickej starostlivosti odporkyne, t. j. od 12. 2. 2015 a celý svoj život, ktorý je schopný si pamätať, prežil na Slovensku, kde začal chodiť, učiť sa, rozprávať, aklimatizoval sa a adaptoval na podmienky na Slovensku, ovláda iba rómsky jazyk a učí sa po slovensky a angličtinu neovláda vôbec. Maloletý ■■■■■ je emočne naviazaný na odporkyňu, odmieta sa od nej vzdialiť, teda s prostredím vytváraným mu

odporkyňou sa zžil a považuje ho za svoj domov, pričom k rodičom a súrodencom nemá žiadnu citovú väzbu.“

Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že nezaznamenal žiadnu možnosť porušenia procesných práv sťažovateľa garantovaných prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, ktorá by sa mohla stať po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie predmetom meritórneho prieskumu. Napadnuté uznesenie krajského súdu podľa názoru ústavného súdu dáva odpovede na všetky podstatné sťažnostné argumenty sťažovateľa. K namietanému nerešpektovaniu právneho názoru vysloveného v náleze sp. zn. III. ÚS 132/2018 ústavný súd uvádza, že z tohto pohľadu považuje doplnenie odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu za dostatočné, keďže krajský súd sa v ňom vyjadril k správe zo 7. apríla 2017 predloženej sťažovateľom, pričom ju vo vzťahu ku kľúčovému posudzovaniu, či sa dieťa zžilo s prostredím, nepovažoval za významnú, pretože integráciu maloletého [REDAKOVANÉ] v terajšom prostredí (čo bolo dôvodom nenariadenia návratu) nijako nespochybňuje. Jej význam krajský súd vzhliadol v konaní o úprave práva a povinností k dieťaťu. V priebehu konania pred všeobecnými súdmi mal sťažovateľ vytvorený štandardný priestor pre realizáciu všetkých svojich procesných oprávnení vrátane možnosti predniesť svoju argumentáciu, predložiť dôkazy a dostať odpovede na kľúčové otázky súvisiace s predmetom požadovanej súdnej ochrany vrátane dôkladného prieskumu dôvodu nenariadenia návratu, ako aj záujmov všetkých zainteresovaných na veci a náležitého odôvodnenia rozhodnutia.

Pokiaľ ide o námietku, že krajský súd nehodnotil ústavným súdom naznačený rozpor s právami sťažovateľa na výchovu dieťaťa (právo na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy), k tomu ústavný súd poznamenáva, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia síce nevykonal explicitný test proporcionality zásahu do základného práva sťažovateľa, avšak z jeho odôvodnenia je zrejmé, že predmetný zásah považuje za súladný s čl. 12 Haagskeho dohovoru, keďže sa ním sleduje legitímny cieľ ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a všeobecné súdy konajúce vo veci ho považujú za nevyhnutný pre presadenie tejto ochrany. Ústavný súd preto považuje odôvodnenie

napadnutého rozhodnutia aj v tomto smere za dostatočné a ústavne akceptovateľné, čo zakladá dôvod na odmietnutie aj tejto časti sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa ako celok podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na to, že ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími v nej uvedenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2019